

Bromölla kommun
kommunstyrelsen@bromolla.se

2023-09-28
1 (23)
Dnr-2023:124

Beslut

efter regelbunden kvalitetsgranskning vid
Alvikensskolan i Bromölla kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning på Alvikensskolan avseende verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer. Kvalitetsgranskning ska belysa hur väl skolorna klarar sitt uppdrag att ge varje elev förutsättningar att nå de nationella målen. Målen och riktlinjerna framgår framför allt av den läroplan och de kursplaner eller motsvarande styrdokument som gäller för utbildningen.

Läsanvisning

Skolinspektionen bedömer skolans arbetssätt inom fyra områden. Inom varje område bedöms om skolan uppfyller Skolinspektionens kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen någon redovisning men kan ge framåtsyftande kommentarer i beslutet.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att kvalitetskriterierna uppfylls vid Alvikensskolan i följande utsträckning:

Rektors ledarskap

Rektorn leder och styr i låg utsträckning skolans utveckling.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver vidareutveckla skolenhetens analysarbete så att utvecklingsinsatser i högre grad bygger på en helhetsanalys bestående av uppföljning av resultat, undervisningens genomförande och lärarnas förutsättningar att utföra sitt uppdrag.

Undervisning

Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområde finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Lärarna behöver under ledning av rektorn utveckla metoder för att regelbundet planera och utvärdera undervisningen tillsammans med eleverna.

Trygghet och studiero

Skolan arbetar i flera delar så att utbildningen präglas av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete, men utvecklingsområde finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver utveckla arbetet med förebyggande och främjande insatser för att höja tryggheten på skolan.

Bedömning och betygssättning

Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i omdömen och betyg ges i flera delar, men utvecklingsområde finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver utveckla sitt arbete med uppföljning och analys av bedömningar och betyg i syfte att säkerställa att det sker en likvärdig bedömning och betygsättning.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den **20 mars 2024** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena.

Redovisningen skickas via e-post, till skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se eller per post till, Skolinspektionen, Box 156, 221 00 Lund. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2023:124) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömning

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömning för respektive område.

Rektors ledarskap

Författningsstöd

1 kap. 5 §, 2 kap. 9-10 och 34 §§, 4 kap. 4-6 §§ skollagen

Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Skolans uppdrag, Varje skolas utveckling, 2.1 Normer och värden, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn på Alvikensskolan leder och styr i låg utsträckning skolans utveckling.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är följande: Granskningen visar att rektorn i begränsad omfattning leder ett utvecklingsarbete av undervisningen utifrån en helhetsanalys bestående av jämförelser mellan resultat avseende kunskaper och värden, undervisningens genomförande samt lärares förutsättningar. Vidare visar granskningen att rektorn inte leder och styr ett strategiskt jämställdhetsarbete, och säkerställer att alla elever oavsett könstillhörighet ges samma förutsättningar att lära och utvecklas samt vidtar åtgärder vid behov. Därutöver visar granskningen att rektorns pedagogiska ledning är otydlig.

Uppföljning och analys

Granskningen visar att rektorn i begränsad omfattning leder ett utvecklingsarbete av undervisningen utifrån en helhetsanalys bestående av jämförelser mellan resultat avseende kunskaper och värden, undervisningens genomförande samt lärares förutsättningar. Av intervjuer med lärare, representanter för elevhälsoteamet och rektorn framgår att kunskapsresultaten följs upp utifrån individuella elevers måluppfyllelse vid mitterminskonferenserna. Inför träffarna har lärarna registrerat respektive elevs måluppfyllelse i alla ämnen, i skolans digitala system. På träffarna deltar lärare, representanter för elevhälsoteamet och skolledningen och vid genomgång av elevernas resultat diskuterar de närvarande det fortsatta arbetet för de elever och klasser de anser att det finns behov av att diskutera. I intervjuer beskriver rektorn och elevhälsoteamets representanter även träffarna med elevhälsan som tillfällen när rektorn får information om elevernas resultat. Emellertid framkommer i

intervju med lärare, elevhälsoteamet och rektorn att utgångspunkten för analys framförallt är kunskapsresultaten och inte uppföljning av hur undervisningen bedrivs och påverkar elevernas lärande. Visserligen har en insats gällande uppföljning och analys av undervisningen genomförts av en skolutvecklare i kommunen, men arbetet sker inte kontinuerligt genom ledning av rektorn. Det framkommer även att rektorn får viss information om undervisningen i diskussioner med specialpedagogerna och lärarna i samtal om elever, men inte genom undervisningsbesök i uppföljningssyfte. Det finns också flera lärare i intervju som säger att de inte har haft lektionsbesök av vare sig skolledningen eller representant för elevhälsoteamet. I intervju med rektorn framkommer vidare att undervisningens genomförande inte ligger till grund för analysen av arbetet med värdegrunden. Rektorn säger att hen vet att ett värdegrundsarbete sker men inte hur. Rektorns arbete med uppföljning och analys av värdegrundsuppdraget behandlas även i område 3, trygghet och studiero. På fråga om hur lärares förutsättningar att genomföra sitt uppdrag följs upp beskriver rektorn i intervju att hen framförallt gör det i samråd med elevhälsoteamet och då främst kring vilka elever som behöver extra stöd, vilket överensstämmer med lärarutsagor. Av inskickad information samt intervjuer med lärare, representanter för elevhälsoteamet och rektorn framgår att skolan vid tiden för Skolinspektionens besök genomförde en utvecklingsinsats i matematik, enligt rektorn på grund av behov som framkommit i analys av elevernas måloppfyllelse. Samtidigt framkommer i intervjuer med lärare att skolan behöver bli bättre på ett övergripande arbete med att samla ihop resultat och göra analys. Det genomförs insatser, men enligt lärare finns det behov av ett mer långsiktigt arbete med resultatanalys av genomförda insatser. De ger exempel på behov av utvecklingsinsatser som under flera år identifierats vid uppföljning av nationella prov och som inte blivit av. Av lärarintervjun framgår även att lärarna har en svag uppfattning om huruvida analyser genomförs på aggregerad nivå av skolenhetens kunskapsresultat. Förstelärare har resonerat om avvikelser mellan ämnen och årskurser, och känner till att resonemang har förts på ledningsnivå. Däremot finns det flera andra lärare som inte känner till några övergripande analyser för skolenheten, vilket enligt lärare beror på att analyser inte förmedlats till kollegiet. Vidare framgår av intervju med rektorn, elevhälsoteamet och lärare att rektorn tidigt i samverkan med elevhälsoteamet, och efter önskemål från lärarna, gör en resursfördelning för läsåret utifrån genomgång av elevernas behov, samt fortlöpande genomför omfördelningar utifrån uppkomna behov. Det framgår även av intervjuer med lärarna att rektorn är lyhörd för behov som uppstår, vilket de värdesätter. Samtidigt anser lärare att exempelvis förflyttningar av personalresurser genomförs plötsligt, ibland utan förklaring och utan att grundproblemen är lösta. Lärare berättar att skolan arbetar med att "släcka bränder" och att det saknas systematik och ett långsiktigt arbete utifrån elevernas behov.

Jämställdhetsarbete

Granskningen visar att rektorn inte leder och styr ett strategiskt jämställdhetsarbete. Av intervju med lärare, representanter för elevhälsoteamet och rektorn framgår att det förekommer att jämställdhet mellan könen uppmärksammas i samband med undervisning, så som att lärare i sin ämnesundervisning inkluderar jämställdhetsperspektivet i planering och genomförande, i bemötande av eleverna samt vid val av läromedel. Det förekommer även i samband med uppföljning och analys, så som i samband med analys av nationella prov och vid andra tillfällen då elevernas måloppfyllelse diskuteras. Det framgår vidare av intervju med rektorn och personal att den framträdande uppfattning bland lärarna är att de bemöter eleverna som individer oavsett kön, dock leder rektorn inte ett systematiskt arbete för att följa upp och analysera att det är så. Enligt rektorn är lärare medvetna om att inte behandla elever olika utifrån kön, men ett systematiskt jämställdhetsarbete saknas.

Ledning och organisation

Granskningen visar att rektorns pedagogiska ledning är otydlig. Det framgår visserligen av intervju med lärare, elevhälsoteamet och rektorn att rektorn skapar förutsättningar för lärare att samverka genom en övergripande planering för skolenheten där tid finns avsatt. Som exempel finns arbetslagstid för respektive stadium och årskurs, och på mellanstadiet finns även ämneslag. Det framgår även att planering av innehåll för kollegialt lärande finns, exempelvis kring matematik och stadieövergång. I rektorsintervjun framkommer att lärarna har goda förutsättningar för det kollegiala lärandet. Det framgår dock i en lärarintervju att det finns lärare som anser att det inte finns reella förutsättningar för samverkan. Uppfattningarna skiljer sig åt mellan de båda lärarintervjuerna. I den ena lärarintervjun framgår att avvikelser från planeringen ofta sker och att de då blir osäkra på vilken sorts möte de ska ha, samt att tiden för kollegialt lärande inte blir tillräcklig eftersom det oftast är något annat som ska göras och att detta påverkar kontinuiteten i det kollegiala lärandet. Det framgår även att lärarna anser att rektorn inte styr det kollegiala lärandet på ett tydligt sätt och att lärarna nu i stort sett får klara sig själva. Enligt flera lärare följer inte rektorn upp att ett kollegialt lärande sker samt försäkrar sig om att ett lärande i kollegiet sker som ger avtryck i undervisningen. Vid vissa möten skriver arbetslagsledare protokoll, men lärare vet inte om rektorn tar del av dessa för de får ingen återkoppling. I den andra

lärarintervjun framkommer att försteläraren leder deras kollegiala lärande och är länken mellan de övriga lärarna och rektorn, vilket innefattar uppföljning av det gemensamma lärandet. Vidare finns även en diskrepans mellan rektorns och lärarnas uppfattningar avseende rektors pedagogiska ledning gällande om det finns ett gemensamt arbets- och förhållningssätt på skolan samt om obehöriga får en planerad introduktion. Enligt rektorn finns en samstämmighet på skolan och nyanställda obehöriga lärare får en utsedd mentor. Lärarna beskriver däremot att det finns vissa gemensamma arbetssätt, exempelvis nya rutiner kring att rapportera frånvaro, samt gemensamma rutiner och förhållningssätt gällande trygghet och studiero, vilket även beskrivs i område 3, men att osäkerhet finns i kollegiet kring arbetssätt och rutiner. Som exempel berättar några lärare att det inte är något som rektorn tydliggör när man är nyanställd utan man får fråga kollegor och lära sig efter hand. Lärare beskriver även den planerade introduktionen för obehöriga som delvis bristfällig och att obehöriga lärare fått klara sig själva, medan andra i viss mån fått stöd.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver vidareutveckla skolenhetens övergripande analysarbete så att utvecklingsinsatser i högre grad bygger på en helhetsanalys bestående av uppföljning av resultat, undervisningens genomförande och lärarnas förutsättningar att utföra sitt uppdrag.

Granskningen visar att det till viss del genomförs uppföljningar och analyser av skolenhetens resultat men att uppföljningar av företräddelsevis undervisningens genomförande, men även lärares förutsättningar, behöver stärkas. Därav finns behov av att utvecklingsåtgärder och resursfördelning även med tydlighet förankras i en sådan analys. Vidare visar granskningen att rektorn inte leder och styr ett strategiskt jämställhetsarbete, bestående av uppföljning och analys, för att säkerställa att alla elever oavsett könstillhörighet ges samma förutsättningar att lära och utvecklas. Granskningen visar också svagheter i rektorns ledning och styrning av det pedagogiska arbetet gällande uppföljning av det kollegiala lärandet, förutsättningarna för samverkan, arbets- och förhållningssätt samt introduktion för obehöriga lärare.

I 4 kap. 4-5 §§ skollagen anges att rektorn ansvarar för att utbildningen systematiskt och kontinuerligt planeras, följs upp, analyseras och utvecklas. Inriktningen för det systematiska kvalitetsarbetet ska vara de nationella målen. Enligt Skolverkets allmänna råd om systematiskt kvalitetsarbete bör rektorn tillsammans med

personalen och utifrån uppföljningen av skolans resultat analysera vad i enhetens verksamhet som påverkar och orsakar resultaten och måluppfyllelsen. Vidare behöver analysen omfatta om orsakerna till resultaten framgår tydligt eller om ytterligare uppföljning eller utvärdering behöver genomföras. Utifrån denna analys bör rektorn identifiera utvecklingsområden och därefter besluta vilka insatser som ska genomföras för att de nationella målen ska uppfyllas.¹

Skolinspektionen rekommenderar att rektorn i sitt systematiska kvalitetsarbete stärker arbetet med uppföljning och analys på skolenheten samt försäkrar sig om att de insatser som genomförs ger avsedd effekt i förhållande till de behov som framkommer vid orsaksanalys. En del i detta är att rektorn leder och styr skolans analysarbete så att en helhetsanalys av elevresultaten genomförs där dessa jämförs med uppföljning av undervisningens genomförande och lärarnas förutsättningar. För detta behöver former och metoder för uppföljning av undervisningen och lärarnas förutsättningar att utföra sitt uppdrag utvecklas, prövas och utvärderas, vilket även gäller utveckling av helhetsanalysens genomförande. Det är av vikt att rektorn i det systematiska arbetet har kännedom om och förståelse för grunderna för analysen, såväl gällande undervisningen såsom lärarnas förutsättningar. Detta för att kunna leda ett långsiktigt utvecklingsarbete med nödvändiga adekvata utvecklingsinsatser samt fatta beslut om hur resurser ska fördelas för att bäst bemöta de behov som finns på skolan. Effekterna av skolans utvecklingsarbete behöver också följas upp. Skolinspektionen vill också påpeka vikten av att elever och lärare är delaktiga i uppföljning och analys samt att skolenhetens aggregerade analyser förankras i kollegiet. En andra del avseende uppföljning och analys handlar om att jämställdhetsperspektivet bör genomsyra det ordinarie arbetet med uppföljning, helhetsanalys och utvecklingsåtgärder kopplat till kunskaps- och värdegrundsresultat. Även utbildningens organisering, innehåll och arbetsformer behöver systematiskt och löpande följas upp på ett sådant sätt att könsmönster kan uppmärksammas. För att det ska fungera behöver rektorn ta ansvar för att lärarna har och utvecklar sin kunskap om vad jämställdhet innebär. En tredje del handlar om att utveckla en organisation och systematik för att kontinuerligt följa upp och analysera om rektorns ledning och organisation av det pedagogiska arbetet ger avsedd effekt. Som exempel att rektorn försäkrar sig om att ett kollegialt lärande sker som ger avtryck i undervisningen och stärker elevernas kunskapsutveckling, att

¹ Skolverket (2015): Skolverkets allmänna råd med kommentarer, Systematiskt kvalitetsarbete – för skolväsendet, s. 31

förutsättningarna för lärarnas samverkan överensstämmer med behoven samt att förhållningssätt och arbetsformer är kända för all personal.

Undervisning

Författningsstöd

1 kap. 4 §, 3 kap. 2 och 5 §§, 4 kap. 9 § skollagen

5 kap. 2 § skolförordningen

Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Rättigheter och skyldigheter, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 5 Kursplaner

Skolinspektionens bedömer följande: Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområde finns.

Granskningen visar att undervisningen till övervägande del är varierad och balanserad samt att eleverna i huvudsak ges ett aktivt lärarstöd. Granskningen visar också att undervisningen är välstrukturerad och att mål och syfte med lektionerna är tydliga.

Vidare visar granskningen att lärarna på olika sätt arbetar med att stärka elevernas självförtroende och motivation samt att förväntningarna på eleverna är höga.

Granskningen visar att undervisningens innehåll och arbetsformer anpassas till elevgruppen, men skillnader finns i vilken utsträckning behov tillgodoses.

Granskningen visar vidare att eleverna ges olika strategier för lärande och möjlighet till reflektion över sin lärprocess, vilket möjliggör för eleverna att ta ansvar för sitt eget lärande. Slutligen visar granskningen att elevers delaktighet i planering och utvärdering av undervisningen inte sker systematiskt i alla ämnen och av alla lärare.

Variation och aktivt lärarstöd

Granskningen visar att undervisningen till övervägande del är varierad och balanserad samt att eleverna i huvudsak ges ett aktivt lärarstöd. Av samtliga intervjuer samt av Skolinspektionens observationer framgår att det bedrivs en undervisning på skolan som präglas av en variation av uppgifter och aktiviteter. Eleverna berättar att de får jobba både enskilt, i par och i helklass och ibland också digitalt. Av flertalet observerade lektioner framgår att alla lärare arbetar med en rad olika arbetssätt och arbetsformer och att förekomsten av de olika uppgifterna är så balanserade att eleverna bibehåller sitt intresse för uppgifterna under hela lektionen. Enligt lärarna planerar de för variation i undervisningen genom att samplanera lektionsinnehållet i arbetslagen.

Vidare ger lärarna ofta aktivt lärarstöd genom att de går runt i klassrummet och stödjer de elever som behöver hjälp, på många lektioner finns också annan personal som hjälper till eftersom många elever behöver hjälp. På flera lektioner hjälper lärarna även de elever som inte har påkallat uppmärksamhet genom att kommentera deras lösningar och ställa vidare frågor. Det aktiva stödet kan även bestå i att läraren vid genomgångar försäkrar sig om att alla elever har förstått uppgiften. Eleverna ger exempel på att lärarna förklarar med andra ord eller ställer frågor till dem så att de förstår men påtalar också att det speciellt på matematiklektionerna, kan ta lång tid att få hjälp av läraren, men att man då kan fråga en kompis eller en resursperson för att komma vidare med sin uppgift.

Målfokus och strukturerad undervisning

Granskningen visar att undervisningen är välstrukturerad och att mål och syfte med lektionerna är tydliga. Av observationer och intervjuer med lärare, rektorn och representanter för elevhälsoteamet framgår att undervisningen planeras med en tydlig inledning och avslutning samt att det finns ett logiskt flöde mellan aktiviteter och uppgifter. Den tydliga lektionsstrukturen är ett resultat av en utvecklingssatsning inom kommunen utifrån skolans kvalitetsarbete. Lärarna berättar att lektionen börjar med en gemensam startuppgift som leder vidare till en genomgång, därefter får eleverna jobba enskilt eller i grupp. Lektionen avslutas med en sammanfattande genomgång eller med en exit ticket. För de yngre eleverna, berättar lärarna, inleder de ofta lektionen med en snabb repetition av vad de gjorde under föregående lektion. Eleverna berättar att det alltid är tydligt för dem vad de ska lära sig eftersom lärarna skriver lektionens mål på tavlan men också går igenom detta muntligt. Lärare berättar att dessa diskussioner med eleverna ibland även handlar om undervisningens syfte och de förmågor de ska utveckla. Det kan handla om att förankra lektionens innehåll i elevernas egen verklighet genom att exempelvis visa på att matematik är viktigt att kunna när man ska gå och handla. Lärarna berättar också att de ibland förankrar syftet med uppgifterna i målbeskrivningarna för de olika ämnena i läroplanen.

Självförtroende, motivation och förväntningar

Granskningen visar att lärarna på olika sätt arbetar med att stärka elevernas självförtroende och motivation samt att förväntningarna på eleverna är höga. Av samtliga intervjuer och observationer framgår att skolans personal aktivt arbetar med att ge positiv bekräftelse till elever, både i grupp och individuellt. Eleverna berättar att lärarna stärker deras motivation både muntligt och skriftligt genom att skriva peppande kommentarer eller berömma dem och lyfta fram goda elevexempel i

klassen. Lärarna berättar att de observerat att elevers ökande motivation många gånger utgår från att de som lärare skapat en god relation till eleverna och vet hur de fungerar och vad som intresserar dem. Exempelvis berättar en lärare att hen låter eleverna skriva om sina specialintressen då de ska öva på att skriva text. Då blir uppgiften intressantare för eleven och hen anstränger sig mer än hen gjort annars vilket leder till ökat självförtroende. Lärarna berättar att de kontinuerligt ger positiv feedback till eleverna, både muntligt och skriftligt och eleverna säger att de upplever att lärarna tror på dem och stärker deras självförtroende och deras vilja att lära med positiva kommentarer. En lärare berättar att hen har en elev som har svårt med motivationen och då försöker hen bryta ner uppgifterna i mindre delar så att det ska bli mer motiverande för eleven att jobba när hen känner att hen kan slutföra en uppgift. Av både intervjuer med lärare och elever samt av observationerna framgår att lärarna har höga förväntningar på eleverna och undervisningens innehåll och arbetsmoment innehåller flera utmanande uppgifter som alla elever får jobba med. Lärarna berättar att de tillsammans byggt upp en bank med uppgifter med varierande svårighetsgrad så att eleverna kan utmanas i sin kunskapsutveckling. En lärare berättar att hen låter eleverna arbeta i grupper med utmanande uppgifter vilket Skolinspektionen också observerade på en lektion. Eleverna fick vid detta tillfälle ett utmanande matematiskt problem att diskutera. Först presenterade läraren problemet i helklass, sedan fick eleverna diskutera problemet i par och sedan diskuterades problemet i helklass igen. Problemet var en uppenbar utmaning för de flesta elever men när lektionen var slut hade alla elever förstått.

Anpassning av innehåll och arbetssätt

Granskningen visar att undervisningens innehåll och arbetssätt anpassas till elevgruppen, men skillnader finns i vilken utsträckning behov tillgodoses. Av lektionsobservationer och intervjuer med lärare och representanter från elevhälsoteamet framgår att lärarna arbetar med anpassningar i undervisningen utifrån elevers behov, till exempel via digitala hjälpmedel, läromedel med flera svårighetsnivåer, extra stöd tillsammans med specialpedagog och genom anpassade och mer skräddarsydda arbetsuppgifter. Eleverna berättar att de visserligen får lösa uppgifter på olika sätt och med olika svårighetsgrad men att det skiftar mellan lärare hur mycket man får vara med och bestämma som elev. Även på prov kan man få redovisa på olika sätt, exempelvis genom att rita istället för att förklara med ord, säger de yngre eleverna. Lärarna berättar dock att de har svårt att hinna med att till exempel ha en extra genomgång för de elever som kan komma längre i sin kunskapsutveckling i syfte att utmana dem. Lärarna för de yngre eleverna menar exempelvis att de är i behov av fler digitala enheter för att ytterligare kunna anpassa undervisningen. Undervisningsstrukturen för dessa elever är att

de är med på basgenomgångarna men att de sedan får jobba med ett svårare material. Det framkommer i intervju med rektorn och elevhälsoteamets representanter att skolan har ett pågående arbete med differentierad undervisning vilket lett till att lärare har blivit bättre på att tillgodose den elevgrupp som kommit långt i sin kunskapsutveckling så väl som de elever som behöver mycket hjälp. Samtidigt vidhåller rektorn och specialpedagogen, liksom lärarna, att anpassningen av undervisningen till denna elevgrupp är en stor utmaning på skolan.

Reflektion och strategier för lärande

Granskningen visar att eleverna ges olika strategier för lärande och möjlighet till reflektion över sin läroprocess, vilket möjliggör för eleverna att ta ansvar för sitt eget lärande. Av intervju med lärare, representanter för elevhälsoteamet och rektorn framgår det att lärarna lägger mycket tid på att eleverna ska lära sig att reflektera kring uppgifter och sitt eget sätt att lära. Lärarna ger exempel på att de visar eleverna att man kan tolka texter på olika sätt. De berättar också att arbetet med ett arbetsmaterial i naturvetenskap, teknik och matematik bidragit till att träna eleverna i att reflektera utan givet svar. En lärare berättar att hen exempelvis diskuterade fast och flytande form och vilken kategori "slajm" egentligen tillhör. Reflektionen mynnade ut i att man kan se "slajm" som både fast och flytande beroende på vilken egenskap man betraktar som viktigast. På de lektioner Skolinspektionen observerade finns det flera inslag som uppmuntrar eleverna till att reflektera, bland annat ställer lärarna öppna frågor som innebär att eleverna behöver resonera, utveckla och motivera sina svar. På en matematiklektion fick eleverna jobba med problemlösning, både i par och i helklass. Eleverna berättar att de får uppgifter där svaren präglas av ett "rätt eller fel-tänk" men de ger också exempel på att de kan få diskutera frågor som kan ha olika svar, särskilt i ämnet svenska. Vidare berättar både lärare och elever att eleverna främst får reflektera över sitt eget lärande inför utvecklingssamtalen då de får tid att tänka genom vilka styrkor och svagheter de har i sitt lärande och vilka strategier de skulle uppleva som framgångsrika. Lärarna säger att de löpande samtalar med eleverna kring olika typer av inlärningsstrategier och vad som fungerar bäst för dem. Eleverna berättar också att de har diskuterat olika strategier för lärande i klasserna och dessa finns åskådliggjorda på en plansch i klassrummen. Enligt rektorn är även specialpedagogen delaktig i detta arbete genom att hen ibland handleder lärarna i studietekniker.

Metoder för planering och utvärdering av undervisningen med eleverna

Granskningen visar att elevers delaktighet i planering och utvärdering av undervisningen inte sker systematiskt i alla ämnen och av alla lärare. Av intervjuer med lärare framgår att de frågar eleverna inför varje nytt arbetsområde hur de vill jobba och därefter redovisa sina kunskaper. Några lärare berättar vidare att eleverna får utvärdera undervisningen, både muntligt och skriftligt, vid terminens slut men även under terminens gång. En lärare berättar att hen använder exit tickets efter avslutat arbetsområde och använder elevernas synpunkter för att utvärdera sin egen undervisning. Eleverna berättar däremot att de sällan får vara delaktiga i undervisningens planering, samt att deras åsikter vid få tillfällen påverkar undervisningens genomförande. Eleverna säger att de främst får vara delaktiga i att bestämma arbetssätt och redovisningsmetod, däremot får de aldrig vara med att planera vilket innehåll arbetsområdena ska ha. Vidare säger eleverna att de utvärderingar som görs främst handlar om de tyckte att uppgiften eller området var roligt eller inte. Av elevintervjuer framgår även att det finns stora skillnader beroende på lärare och ämne hur delaktiga eleverna är i planering och utvärdering av undervisningen. Rektorn säger att hen vet att det finns stora skillnader mellan lärare när det gäller att bjuda in eleverna i planeringen. Vidare säger rektorn att hen vet att det finns lärare som utvärderar sin undervisning men i vilken omfattning och med vilken kvalitet detta sker säger sig rektorn inte känna till.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Lärarna behöver under ledning av rektorn utveckla metoder för att regelbundet planera och utvärdera undervisningen tillsammans med eleverna.

Granskningen visar att eleverna visserligen har möjlighet att ibland välja hur de ska redovisa ett arbetsområde eller komma med önskemål om arbetsformer i undervisningen, men att lärare inte regelbundet planerar och utvärderar undervisningen tillsammans med eleverna. Därmed finns en risk att eleverna inte ges reellt inflytande över undervisningens arbetssätt, arbetsformer och innehåll.

Enligt 4 kap. 9 § skollagen ska elever ges inflytande över utbildningen och fortlöpande stimuleras i att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen. Lärare ska, enligt läroplanen för grundskolan, tillsammans med eleverna planera och utvärdera undervisningen. Av läroplanen framgår att undervisningen ska bedrivas i demokratiska

arbetsformer, förbereda eleverna för att aktivt delta i samhällslivet samt utveckla deras förmåga att ta personligt ansvar. Genom att delta i planering och utvärdering av den dagliga undervisningen och få välja kurser, ämnen, teman och aktiviteter, kan eleverna utveckla sin förmåga att utöva inflytande och ta ansvar. Läraren ska svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt se till att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad.²

Skolinspektionen rekommenderar därför att undervisningen utvecklas så att lärarna i högre grad låter eleverna vara delaktiga i planeringen och utvärderingen av undervisningen samt att rektorn följer upp detta arbete. Skolinspektionens erfarenheter är att elever ibland upplever att de inte fått inflytande över undervisningen, trots att lärare och rektorer uppger att de har det. Lärare som lyckas ge eleverna reellt inflytande, involverar eleverna redan tidigt i sin planering och de låter även eleverna kontinuerligt utvärdera hur arbetet fortlöper.³ Även om undervisningen ska styras av kursplanernas syfte och centrala innehåll så finns det utrymme för elevernas inflytande. När det gäller val av innehåll i undervisningen finns exempelvis utrymme för lärare och elever att tillsammans i planeringen resonera kring vad i det centrala innehållet man ska fokusera på i respektive ämne. Vilka arbetsformer som lämpar sig bäst för att utveckla dessa kunskaper och hur de ska redovisas är också viktiga aspekter att låta eleverna resonera kring i syfte att de successivt ska kunna få ökat eget ansvar. När läraren utvärderar undervisningen är det väsentligt att läraren inhämtar elevernas synpunkter på hur undervisningen genomförts med avseende på innehåll, arbetsformer och arbetssätt. Detta är viktigt för att läraren ska få underlag för vidare planering och utveckling av undervisningen.

² Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr22), 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande

³ Skolinspektionen (2018). Att skapa förutsättningar för delaktighet i undervisningen, s. 41f

Trygghet och studiero

Författningsstöd

3 kap. 2 §, 5 kap. 3 och 5 §§, 6 kap. 6-7 §§ skollagen

Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionens bedömer följande: Skolan arbetar i flera delar så att utbildningen präglas av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete, men utvecklingsområde finns.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är följande: Granskningen visar att det finns ett arbete för att skapa studiero. Granskningen visar även att det finns ett trygghetsarbete som framför allt består av åtgärdande insatser på skolan men att det inte finns ett tydligt förebyggande och främjande arbete som bedrivs efter analys av insamlat material.

Studiero och lugn miljö

Granskningen visar att det finns ett arbete för att skapa studiero. I intervjuer med rektorn, lärare och representanter för elevhälsoteamet framkommer att studiero är ett område som rektorn i samverkan med personalen arbetar med och som också diskuteras med eleverna på skolans elevråd och vid utvecklingssamtal. Elevernas upplevelse av studiero följs även upp via skolans elevenkät. Det framgår sammantaget av samtliga i intervjuer att de intervjuade upplever att det är god studiero på flertalet lektioner, men att det varierar från klass till klass. Vidare framkommer av samtliga intervjuer att klasserna har klassregler som personalen gemensamt med eleverna tagit fram, samt att det finns ordningsregler för hela skolan. Eleverna berättar att de gått igenom reglerna i sina klasser för att alla ska känna till dem. I intervjun med lärare, representanter för elevhälsoteamet och rektorn framkommer att förutom det gemensamma arbetet med ordningsregler arbetar personalen gemensamt med utformningen av den fysiska lärmiljön samt med strukturen på lektionerna i syfte att skapa förutsättningar för en god studiero. Exempelvis möbleras lektionssalar efter elevernas behov så att de kan ägna sig åt skolarbete utan att bli störda och rörelse integreras i lektionerna. Vidare framkommer det att lärarna vidtar åtgärder när studieron försämras, exempelvis berättar elever att lärare säger till elever som stör, det finns också lärare som påminner om att vara tysta genom att uppmärksamma ordet "tysta" som finns uppskrivet i lektionssalen och att tillfällen finns när angränsande grupprum används.

Arbete för trygghet

Granskningen visar att det finns ett trygghetsarbete på skolan som framför allt är åtgärdande. Av samtliga intervjuer framgår att elevernas uppfattning om trygghet samlas in genom enkäter, samtal inför utvecklingssamtal och diskussioner på elevråd i syfte att få ett underlag att analysera. Exempelvis har det framkommit i analysen att omklädningsrummen samt rasterna har varit områden där tryggheten varit något lägre än övrigt på skolan. Vidare framkommer det att skolan satt in åtgärder för att nå högre trygghet inom dessa områden, exempelvis finns det fler vuxna ute på rasterna som bär färgglada västar för att det ska vara tydligt för eleverna var de vuxna är. Skolan har även installerat duschbås i omklädningsrummen vilka ger möjlighet till avskildhet. Dock saknas underlag för analys om hur skolan tar reda på hur elevernas nätanvändning ser ut och om kränkningar sker där.

Vidare visar granskningen att det inte finns ett tydligt förebyggande och främjande arbete som bedrivs efter analys av insamlat material. Av inskickat material till Skolinspektionen framkommer att skolan haft trygghet som utvecklingsområde under flera år. Trots detta är analysen kring elevernas trygghet svag och främjande och förebyggande insatser är ej initierade. Det saknas exempelvis analys av skillnader mellan pojkar och flickors upplevelse av trygghet, liksom förklaringar till resultaten som skulle kunna utgöra underlag för såväl det främjande och förebyggande insatser. I Skolenkäten för år 2022 ligger elevernas svar på frågor gällande trygghet lägre än genomsnittet för riket (8,0 i jämförelse med rikets siffror på 8,5).

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver utveckla arbetet med förebyggande och främjande insatser för att höja tryggheten på skolan.

Skolinspektionen granskning visar att det saknas en fördjupad analys av trygghetsresultaten som innefattar nätet, och som ger underlag för förebyggande och främjande insatser.

Enligt skollagen 5 kap. § 3–5 ska utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Av läroplanen framgår att alla som arbetar i skolan aktivt ska motverka diskriminering och kränkande

behandling av individer eller grupper och i arbetet med normer och värden uppmärksamma både möjligheter och risker som en ökande digitalisering medför.⁴

Skolinspektionen rekommenderar att rektorn initierar ett utvecklingsarbete för att arbeta fram former och metoder för en fördjupad analys av nuläget kring trygghet som inkluderar förklaringar till upplevd otrygghet ur vilka främjande och förebyggande insatser kan utarbetas för att skapa förutsättningar för en lugn och trygg lärandemiljö. Som underlag till analysen bör även elevernas upplevelse av trygghet på nätet ingå. Det är av vikt att även eleverna även fortsättningsvis får möjlighet att medverka i framtagandet av insatser för att skapa trygghet och att insatserna kontinuerligt följs upp för att säkerställa att de ger önskvärd effekt.

Bedömning och betygssättning

Författningsstöd

1 kap. 9 §, 3 kap. 14 §, 10 kap. 20 a § skollagen

9 kap. 20 och 22 b §§ skolförordningen

Lgr22, 2.2 Kunskaper, 2.7 Bedömning och betyg

Skolinspektionens bedömer följande: Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i omdömen och betyg ges i flera delar, men utvecklingsområde finns.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är följande: Granskningen visar att rektorn i vissa avseenden ger förutsättningar för skolans lärare att kvalitetssäkra sin bedömning och betygssättning i syfte att verka för likvärdighet. Vidare visar granskningen att rektorn inte följer upp och analyserar lärarnas samlade bedömningar och betygssättning.

Kvalitetssäkring av omdömen och betyg

Granskningen visar att rektorn i vissa avseende ger förutsättningar för skolans lärare att kvalitetssäkra sin bedömning och betygssättning i syfte att verka för likvärdighet. Av samtliga personalintervjuer framgår att alla lärare använder Skolverkets bedömningsstöd samt ett annat bedömningsmaterial avseende elevernas

⁴ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, Lgr22, (2022) Avsnitt 2.1 Normer och värde

läsutveckling för att kvalitetssäkra sina bedömningar. Vidare framkommer i intervjuerna att det sker ett visst samarbete mellan lärarna kring bedömning framför allt inom årskurserna, men inte ett samarbete mellan årskurserna. Lärare berättar att denna begränsning gör att några av lärarna är ensamma i sitt bedömningsarbete då de saknar en kollega som undervisar i samma ämne i sitt arbetslag. Det framgår även en osäkerhet kring hur lärarna som är helt ensamma i sitt ämne på skolan kvalitetssäkrar sin bedömning. Visserligen säger rektorn att det framöver är tänkt att lärarna ämnesvis ska träffas i årskurs 1–6 för att få en helhetsbild över ämnet, men det är ännu inte infört. Lärare berättar vidare att alla lärare inte kan delta i diskussionerna kring bedömning då tjänstgöringsgraderna varierar och alla inte är i tjänst de dagar det finns avsatt konferenstid. I nuläget sker samarbete mellan lärarna genom gemensam rättning av några delar av de nationella proven. I intervju med lärarna och rektorn framkommer även att de har olika syn på hur stor del av bedömningsunderlaget från eleverna som ska vara skriftligt. Lärare berättar att de känner sig trygga med att ha ett skriftligt underlag medan rektorn anser att det även ska finnas andra typer av underlag, vilken hen även förmedlat till lärarna.

Diskussion och analys av omdöme och betyg

Granskningen visar att rektorn i begränsad omfattning följer upp och analyserar lärarnas omdömen och betyg. Av intervjuerna med lärarna framgår att rektorn inte samtalat med dem om deras bedömningar och betygsättning i syfte att säkerställa att det sker en likvärdig bedömning och betygsättning. Visserligen berättar lärarna att rektorn tittar på omdömen och betyg i de olika ämnena och på eventuell diskrepans mot de nationella proven samt att det sker diskussioner under mitterminskonferenserna och i förstelärargruppen om generella betygsfrågor, men analysen av omdömena och betygen når inte hela lärarkollegiet. I intervju med rektorn framkommer att rektorn inte gjort en analys om skillnaderna i de olika ämnena eller mellan de olika lärarna i syfte att säkerställa att det sker en likvärdig bedömning och betygsättning.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver utveckla sitt arbete med uppföljning och analys av bedömningar och betyg i syfte att säkerställa att det sker en likvärdig bedömning och betygsättning.

Skolinspektionen granskning visar att rektorn inte följer upp och analyserar lärarnas elevomdömen och betyg i syfte att säkerställa att den är likvärdig. När elevers kunskaper bedöms är det av yttersta vikt att detta sker på ett så likvärdigt sätt som möjligt. Eftersom alla lärare på skolenheten inte har samma förutsättningar att samverka kring bedömningar och betygssättning blir det av särskild vikt att rektorn följer upp lärarnas bedömningar och betygssättning ur ett likvärdighetsperspektiv.

Enligt skollagen 1 kap. § 9 ska utbildningen inom skolväsendet vara likvärdig inom varje skolform oavsett var i landet den anordnas och enligt skollagen 3 kap. § 14 ska rektorn ska se till att betyg sätts i enlighet med denna lag och andra författningar. I Skolverkets skrift om betyg och provning går det att läsa att i det ansvaret ligger att undersöka om det finns omotiverade avvikelser i betygen inom skolenheten och vid behov besluta om åtgärder för att komma till rätta med dem. Denna uppföljning av betyg är ett led i det systematiska kvalitetsarbetet.⁵

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn följer upp och analyserar eventuella avvikelser i lärarnas omdömen och betyg för att ta reda på vad avvikelser beror på. Rektorn behöver utveckla sitt arbete med analys i syfte att kunna förklara orsaker till skillnader lärare emellan såväl inom som mellan ämnen, mellan årskurser, mellan elevgrupper samt över tid. Jämförelser görs även med fördel i förhållande till andra skolor. I analysarbetet behöver rektorn ha ett likvärdighetsperspektiv, det vill säga att motverka omotiverade avvikelser i omdömen och betyg. Om det finns sådana omotiverade avvikelser eller mönster ska rektorn ha en tydlig analys och förklaring till dessa. Rektorn behöver därefter, beroende på vad analysen visar, föra en diskussion med enskilda lärare, arbetslag eller hela kollegiet för att kunna besluta om utvecklingsinsatser för förbättrad likvärdighet vid bedömning och betygssättning. Likvärdighetsarbetet kan med fördel samordnas med skolans övriga utveckling av uppföljning och analys, se område 1.

⁵ Skolverket (2022) Betyg och provning, kommentarer till skolverkets råd om betyg och provning

På Skolinspektionens vägnar

X Anna Sundman Marknäs

Beslutsfattare
Signerat av: Anna Sundman Marknäs

X Anna Alm

Föredragande
Signerat av: Anna Alm

I handläggningen av ärendet har även Måns Holmstedt, Ulrika Bohlin och Maria Lundin medverkat.

Bilaga 1: Underlag för bedömning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- 8 lektionsobservationer.
- 2 gruppintervjuer med elever.
- 2 gruppintervjuer med lärare.
- En gruppintervju med skolans elevhälsa.
- En intervju med rektor.
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av bedömningsunderlag, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Bedömningsunderlagen beskriver de områden som utredarna ska granska vid besök på skolenheter. Bedömningsunderlagen är uppdelade i bedömningsområden. Respektive bedömningsområde är sedan nedbrutet till ett antal punkter. Dessa punkter beskriver mer i detalj vad som ska utredas, för att identifiera var skolans styrkor respektive förbättringsområden finns.

Bedömningsområden

Inom respektive område granskas följande delar:

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning leder rektorn lärarnas utveckling av undervisningen och verkar för elevernas lika rätt till en god utbildning oavsett könstillhörighet? Inom detta område granskas hur rektor arbetar med uppföljning och analys, hur skolans arbete med jämställdhet bedrivs, samt hur rektorn leder och organiserar skolans arbete.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning får eleverna en undervisning som främjar deras möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden? I detta område granskas om undervisningen är målfokuserad, varierad och innehåller aktivt lärarstöd, om eleverna stimuleras och utmanas i undervisningen utifrån sina behov och förutsättningar, samt om eleverna görs delaktiga i undervisningen och i sitt eget lärande.

Bedömningsområde 3: I vilken utsträckning arbetar skolan så att utbildningen präglas av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete? I detta område granskas hur skolan arbetar för att skapa en lugn och trygg miljö där det råder studiero.

Bedömningsområde 4: I vilken utsträckning ges lärarna förutsättningar att säkerställa likvärdighet i omdömen och betyg? I detta område granskas hur skolan arbetar med diskussion, analys och kvalitetssäkring i arbetet med omdömen och betyg.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: www.skolinspektionen.se

Bilaga 2: Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte skolenheten den 28-29 februari 2023. Besöket genomfördes av Anna Alm och Måns Holmstedt.

Alvikensskolan är en grundskola med elever från förskoleklass till och med årskurs 6. Skolan ligger i de centrala delarna av tätorten Bromölla som ligger i Bromölla kommun. På Alvikensskolan studerar cirka 350 elever vid tiden för besöket. Både rektorn och den biträdande rektorn har varit på skolan i flera år. 58,6% av eleverna har uppnått minst betyget E i de olika ämnena i åk 6 vilket är något lägre än lägeskommunens siffror och betydligt lägre än rikets siffra på 72,4%. I alla ämnen utom engelska har flickorna lika bra eller bättre resultat än pojkarna. Enligt nationell statistik gällande de nationella proven ligger skolenheten över rikets resultat i årskurs 3 i nästan alla delprov medan de för motsvarande prov i årskurs 6 ligger under resultatet för riket i samtliga delprov.